

Lietuvos banko makroekonominės prognozės 2007-2008 m.

2007 m. gegužės 4 d.

Lietuvos ekonomikos raida po 2006 m. spalio mėn. prognozių paskelbimo

2006 m. Lietuvos ekonomikos augimas ir toliau buvo itin spartus, nepaisant daugiausia vienkartinį veiksmų poveikio¹ nulemtu sulėtėjimo antrąjį pusmetį. Skatinamas sparčiai augančių namų ūkių ir verslo pajamų, išskirtinai mažų realiųjų palūkanų normų, prociklinės fiskalinės politikos, Europos Sąjungos lėšų srauto bei optimistinio šalies ekonominės būklės ir perspektyvų vertinimo sparčiau auganti vidaus paklausa buvo pagrindinis ekonominio augimo veiksnys. Dėl didelio ekonominio aktyvumo didėjo darbo jėgos poreikis, tačiau, intensyviai tebevykstant tarptautinei emigracijai, darbo jėgos išteklių vis labiau seko, todėl nedarbo lygis buvo istoriškai žemiausias², o darbo užmokestis didėjo sparčiau negu darbo našumas. Mažėjant taupymo normai, sparčiai augantis investicijų poreikis iš esmės buvo finansuojamas užsienio lėšomis, todėl išaugo einamosios sąskaitos deficitas. 2006 m. pastebimai padidėjo infliacija. Ypač reikšmingą poveikį infliacijai darė padidėjusios maisto produktų kainos (maisto produktų brangimui įtakos turėjo nepalankios oro sąlygos ir tebevykstanti kainų konvergencija), be to, ryškėjo paklausos veiksmų poveikis. Kita vertus, infliaciją švelnino mažėjančios naftos kainos.

Palyginti su 2006 m. spalio mėn. Lietuvos banko prognozėmis, 2006 m. realusis BVP augo 0,5 proc. punkto lėčiau,³ o išlaidų komponentų tendencijos išsiskyrė. Daugiausia dėl sparčiau didėjusių namų ūkių pajamų, papildomų stimulų dėl kreditavimo ir gana reikšmingai peržiūrėtų BVP istorinių duomenų⁴ sparčiau, negu prognozuota 2006 m. spalio mėn., didėjo privataus sektoriaus vartojimo išlaidos, o kartu ir importas. Padidinus darbo apmokėjimą valdžios sektoriuje, išaugo valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos. Kartu dėl vienkartinį veiksmų (daugiausia sietinų su naftos perdirbimo veiklos pajėgumo sumažėjimu) poveikio ženkliai sulėtėjo eksporto augimas. Dėl metų pabaigoje kritusios naftos kainos infliacija buvo šiek tiek mažesnė negu prognozuota.

Lietuvos ekonomikos perspektyvos 2007–2008 m.

2006 m. pabaigos ekonominės raidos tendencijos ir išankstinių ekonominių rodiklių duomenys 2007 m. pradžioje rodo neslūgstantį ekonomikos aktyvumą ir verslo bei namų ūkių optimizmą dėl šalies ekonominės būklės. Kartu išlieka ekspansinė (paklausą skatinanti) fiskalinės politikos būklė ir monetarinės sąlygos. Atsižvelgiant į šiuos veiksmus, manoma, kad 2007 m. tęsis tolesnio ciklinio pakilimo tendencija. Tai rodys ir toliau sparčiai didėjanti vidaus paklausa bei einamosios sąskaitos deficitas, mažėjantis nedarbo lygis, darbo našumo augimą lenkiantis darbo užmokesčio didėjimas bei dėl vidaus paklausos didėjanti infliacija. Greta verslo ciklo poveikio, 2007 m. infliacijai įtakos

¹ Sumažėjusio naftos perdirbimo veiklos pajėgumo, žemės ūkiui nepalankių oro sąlygų, planinio remonto ir nenumatyto gedimo Ignalinos atominėje elektrinėje.

² Turimi nedarbo lygio duomenys apima laikotarpį nuo 1995 m. pirmojo ketvirčio.

³ Atsižvelgiant į išskirtinai didelę 2006 m. realiojo BVP duomenų statistinę paklaidą, tikėtina, kad paskelbti statistiniai BVP duomenys bus reikšmingai peržiūrėti.

⁴ 2006 m. spalio mėn. prognozė buvo sudaryta pagal BVP duomenis lyginamosiomis kainomis. Statistikos departamentui prie LRV pakeitus realiojo BVP skaičiavimo metodiką, 2007 m. balandžio mėn. prognozė sudaryta pagal grandininės apimties BVP duomenis. Šis metodikos pasikeitimas turėjo nemažą įtaką privataus vartojimo ir investicijų augimo prognozėms trumpuoju laikotarpiu.

turės ir energijos (dujų bei šilumos energijos) kainų šokai, tačiau, sausio mėn. nepadidinus dujų kainų reguliuojamiems vartotojams, numatomas jų poveikis bus švelnesnis, negu prognozuota 2006 m. spalio mėn. 2007 m. eksporto augimui reikšmingą neigiamą poveikį turės laikinas naftos perdirbimo veiklos pajėgumo sumažėjimas.

Tikėtina, kad 2007 m. pabaigoje–2008 m. Lietuvos ekonomika pereis į ciklo nuolydžio fazę. Numatoma, kad BVP augimas sulėtės iki 5,5 procento. Toks augimo sulėtėjimas daugiausia siejamas su prognozuojamu lėtesniu realių vartojimo ir investicijų išlaidų augimu. Tikėtina, kad, augant šalies ūkio įsiskolinimui ir padidėjus realiajai palūkanų normai, sulėtės ūkio kreditavimo mastai, o drauge ir stimuliuojantis kredito poveikis vartojimui bei investicijoms. Lėčiau augant ekonomikai, sumažėtų atotrūkis tarp darbo jėgos paklausos ir pasiūlos, o kartu ir vienetinių darbo sąnaudų didėjimas. Tai palaiapsniui mažintų infliaciją. Tebevykstant tarptautinei emigracijai dar šiek tiek mažėtų nedarbo lygis. 2008 m. prognozuojama gana palanki realiojo eksporto raida. 2007 m. antroje pusėje atkūrus naftos perdirbimo veiklos pajėgumą, eksporto augimas turėtų paspartėti, o vėliau (2008 m.) pagrindinis eksporto augimo veiksnys turėtų išlikti spartus (nors ir palaiapsniui lėtėjantis) išorės paklausos augimas.

Pateikiamo pagrindinio ekonomikos perspektyvų scenarijaus neapibrėžtumas šiame ekonomikos raidos etape yra ženkliai padidėjęs. Daugmaž vienodai tikėtini vis didesnio ekonomikos nesubalansuotumo scenarijus, kuriam pildantis tikėtinas staigesnis ekonomikos nuosmukis, taip pat anksčiau nei 2008 m. prasidėsiančio ekonomikos lėtėjimo scenarijus. Kiekvieno iš šių scenarijų išsipildymo galimybė labai priklauso nuo užsienio investuotojų šalies rizikos vertinimo (kuris gali būti glaudžiai susijęs su ekonominės situacijos raida kitose Baltijos regiono šalyse) ir nuo šalies verslo ir namų ūkių lūkesčių, susijusių su galima ekonomikos raida.

Prognozės laikotarpiu (2007–2008 m.) svarbus ekonomikos augimą skatinantis veiksnys bus ES lėšų srantai, kurie skatina tiek disponuojamųjų pajamų, tiek realiųjų investicijų augimą. Iki 2007 m. pradžios ES struktūrinių fondų lėšos buvo naudojamos gana vangiai. Pagrindinėje prognozėje numatytas panaudojimo lygis daugmaž atitinka 2005–2006 m. lygį, tačiau tikėtina, kad siekiant maksimizuoti 2004–2006 m. programavimo periodo lėšų panaudojimą, faktiškai ES struktūrinių fondų lėšos bus naudojamos intensyviau negu numatyta. Tai būtų reikšmingas papildomas šalies ūkio augimo stimulus 2007–2008 m.

NUMATOMA LIETUVOS EKONOMIKOS RAIDA 2007–2008 M.

	2007 m. balandžio mėn. prognozė (procentai, pokytis per metus)			Palyginta su 2006 m. spalio mėn. (procentiniai punktai)		
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.
Kainų ir sąnaudų kaita (procentai, pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija (apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą)	3,8	4,7	4,3	-0,2	0,8	-
BVP defliatorius	7,1	4,6	4,3	1,4	2,4	-
Darbo užmokestis (kompensacija vienam dirbančiajam)	15,2	19,8	10,1	1,8	9,1	-
Importo defliatorius	6,2	2,9	3,7	-2,3	0,8	-
Eksperto defliatorius	1,2	0,3	3,5	-3,8	-4,4	-
Ekonominis aktyvumas (lyginamosiomis kainomis, procentai, pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas	7,5	7,9	5,5	-0,5	1,2	-
Privataus vartojimo išlaidos	13,3	11,8	6,5	2,5	4,2	-
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	7,3	4,9	2,5	3,2	2,5	-
Bendras pagrindinio kapitalo formavimas	11,9	11,3	6,2	0,0	3,0	-
Prekių ir paslaugų eksportas	15,4	9,1	12,6	-1,6	0,5	-
Prekių ir paslaugų importas	15,4	12,1	11,0	0,3	5,4	-
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (procentai, palyginta su darbo jėga)	5,6	4,5	4,0	-0,1	-0,4	-
Užimtieji (procentai, pokytis per metus)	1,7	0,7	0,1	0,3	0,1	-
Išorės sektorius (procentai, palyginta su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	-10,5	-13,8	-13,6	-1,7	-7,8	-
Einamosios sąskaitos balansas	-11,0	-13,7	-14,0	-2,0	-6,8	-
Einamosios ir kapitalo sąskaitos balansas	-9,7	-12,1	-12,3	-2,6	-7,5	-

Šaltinis: Lietuvos banko vertinimai.